

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง 1 องค์ประกอบแบบวัดซ้ำ (single – factor experiments having repeated measures on the same elements) (Winer, 1971) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มผู้ติดยาบ้าที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองและการติดตาม เพื่อศึกษาผลของการบำบัดรักษายาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบ กาย-จิต-สังคมบำบัด ในระยะ Intensive Phase ต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในไม่เสพยาบ้า และพฤติกรรมการไม่เสพยาบ้า กลุ่มตัวอย่างที่ 2 เป็นผู้ปกครองของผู้ติดยาบ้า มีการประเมินทัศนคติก่อนและหลังการทดลอง เพื่อศึกษาทัศนคติของครอบครัวผู้ติดยาบ้าต่อกระบวนการเลิกยาบ้า

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 เป็นผู้ติดยาบ้าที่สมัครใจ ในการเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบ กาย-จิต-สังคมบำบัด ที่โรงพยาบาลบางปะกอก และโรงพยาบาลสมุทรปราการ โดยสอบถามความสมัครใจในการเข้ารับการรักษาจำนวน 30 คนจากจำนวนผู้เข้ารับการรักษาทั้งหมด 60 คน และทำการสุ่มอย่างง่ายเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 เป็นครอบครัวของผู้ติดยาบ้าของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 จำนวน 8 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายจากจำนวนครอบครัวของผู้ติดยาบ้าที่สมัครใจเข้ารับการรักษาจำนวน 30 คนจากจำนวนครอบครัวทั้งหมด 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้ 1) โปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบกาย – จิต – สังคมบำบัด 2) ตารางบันทึกพฤติกรรมการเสพยาบ้า 3) แบบสอบถามความรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า 4) แบบสอบถามประเมินทัศนคติต่อกระบวนการเลิกยาบ้าของผู้ปกครองของผู้ติดยาบ้า 5) เครื่องมือตรวจปัสสาวะ (EMIT)

1. โปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบ ภาย - จิต - สังคมบำบัดที่ผู้วิจัยนำมาจาก กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้ดัดแปลงมาจาก Amphetamine Type Stimulant-ATS มหาวิทยาลัย UCLA ประเทศสหรัฐอเมริกา ภายใต้การนำ ของ Dr.Walter Ling, Dr.Richard Rawson และ Jeanne Obert (สุชาติ ตริทิพิยธิคุณ, 2544, หน้า 1) ประกอบด้วยเนื้อหาที่ใช้ในการฝึกในช่วง 4 เดือนแรก เรียกระยะนี้ว่า Intensive Outpatient Program (Matrix IOP) โดยโปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้านี้ เป็นการฝึกให้ผู้ที่ต้องการเลิกยาบ้าเข้าใจถึงกระบวนการเลิกยาบ้า และฝึกทักษะในการเลิกยาในระยะเวลาเริ่มต้นในแต่ละขั้นตอน ฝึกทักษะในการป้องกันการติดซ้ำ และการให้ความรู้แก่ครอบครัวเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการเลิกยา การปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือผู้เลิกยาบ้า โปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบ ภาย - จิต - สังคมบำบัด ดำเนินการทั้งหมด 16 สัปดาห์ โดยมีรายละเอียดของกิจกรรม ดังนี้

1.1 การให้คำปรึกษารายบุคคลและครอบครัว (individual/conjoint sessions) เป็นการให้คำปรึกษาแก่ทั้งผู้ป่วยและญาติ ในระยะแรกๆ ของการบำบัดรักษาซึ่งมักจะมีปัญหาหลายอย่างที่เกิดความไม่เข้าใจระหว่างผู้ป่วยและครอบครัว มีกิจกรรมทั้งหมด 10 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ใช้เวลาทั้งหมด 10 สัปดาห์

1.2 การฝึกทักษะการเลิกยาบ้าแก่กลุ่มผู้เลิกยาบ้าในระยะเริ่มต้น (early recovery skills group) เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยเกี่ยวกับผลของยาบ้าต่อสมอง เพื่อให้ผู้ป่วยมีความเข้าใจว่า เพราะเหตุใดเขาจึงไม่สามารถเลิกยาบ้าได้ มีเนื้อหาทั้งหมด 8 หัวข้อๆ ละประมาณ 1 ชั่วโมง โดยทำกิจกรรม สัปดาห์ละ 2 ครั้งในวันอังคาร พฤหัสบดี ใช้เวลาทั้งหมด 4 สัปดาห์ เนื้อหาทั้ง 8 หัวข้อมีดังนี้

หัวข้อที่ 1 หยุดวงจรการใช้ยา

หัวข้อที่ 2 ตัวกระตุ้นภายนอก

หัวข้อที่ 3 ตัวกระตุ้นภายใน

หัวข้อที่ 4 แนะนำกลุ่มประชุม 12 ขั้นตอน

หัวข้อที่ 5 ปฏิกริยาเคมีของร่างกายในระยะเลิกยา

หัวข้อที่ 6 ปัญหา 5 ประการที่พบบ่อยในช่วงเลิกยาระยะแรกๆ

หัวข้อที่ 7 ความคิด อารมณ์และพฤติกรรม

หัวข้อที่ 8 ข้อควรจำง่ายๆ

1.3 การฝึกทักษะการป้องกันการหวนกลับไปเสพติดย้ำ (relapse education group) เป็นการให้ความรู้ผู้ป่วยในด้านการปรับตัวทางจิตสังคม (psychosocial skills) เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพ และวิถีการดำเนินชีวิต ประกอบด้วยเนื้อหา 32 ข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ 1	สุรา : สิ่งเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมาย
หัวข้อที่ 2	ความเบื่อ
หัวข้อที่ 3	การหลีกเลี่ยงการหวนกลับไปใช้ยาซ้ำ
หัวข้อที่ 4	สิ่งยึดเหนี่ยว : ตารางการเลิกยา
หัวข้อที่ 5	งานและการเลิกยา
หัวข้อที่ 6	ความรู้สึกลึกซึ้งและความละเอียด
หัวข้อที่ 7	การทำตัวไม่ให้อ่าง
หัวข้อที่ 8	แรงจูงใจในการเลิกยา
หัวข้อที่ 9	การพูดความจริง
หัวข้อที่ 10	การเลิกยาเสพติดทุกชนิด
หัวข้อที่ 11	เพศสัมพันธ์และการเลิกยา
หัวข้อที่ 12	การป้องกันการกลับไปใช้ยา
หัวข้อที่ 13	ความไว้วางใจ
หัวข้อที่ 14	จงเป็นคนฉลาด , และไม่ประมาท
หัวข้อที่ 15	ความหมายของจิตวิญญาณ
หัวข้อที่ 16	การดูแลธุรกิจ การเงิน
หัวข้อที่ 17	การหาเหตุผลของการกลับไปใช้ยา ครั้งที่ 1
หัวข้อที่ 18	การดูแลตนเอง
หัวข้อที่ 19	ภาวะทางอารมณ์ที่ทำให้กลับไปใช้ยาอีก
หัวข้อที่ 20	ความเจ็บป่วย
หัวข้อที่ 21	การรับรู้ถึงภาวะตึงเครียด
หัวข้อที่ 22	การหาเหตุผลในการกลับไปใช้ยาครั้งที่ 2
หัวข้อที่ 23	การลดภาวะตึงเครียด
หัวข้อที่ 24	วิธีจัดการกับความโกรธ
หัวข้อที่ 25	การยอมรับ
หัวข้อที่ 26	การสร้างเพื่อนใหม่

- หัวข้อที่ 27 การฟื้นฟูสัมพันธภาพ
- หัวข้อที่ 28 การทำสมาธิเพื่อให้เกิดความสงบ พฤติกรรมยาทำ และการป้องกันการหวนกลับไปมีพฤติกรรมทางเพศแบบสุ่มเสี่ยง
- หัวข้อที่ 29 การจัดการกับความรู้สึก ภาวะซึมเศร้า
- หัวข้อที่ 30 โปรแกรม 12 ขั้นตอน
- หัวข้อที่ 31 มองไปข้างหน้า จัดการแก้ไขปัญหาช่วงเวลาหยุดพัก
- หัวข้อที่ 32 หยุดเสพยาทีละวัน (วันต่อวัน)

ทำกิจกรรมการบำบัดรักษา สัปดาห์ละ 2 หัวข้อ โดยนัดทุกวันอังคาร วันพฤหัสบดี วันละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 16 สัปดาห์ เนื้อหาในแต่ละหัวข้อมีเป้าหมายเพื่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และแบบแผนการดำเนินชีวิตใหม่

1.4 การให้ความรู้แก่กลุ่มครอบครัว (family education group) เป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองต่อการช่วยเหลือผู้ป่วยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยมีเนื้อหากิจกรรม 10 หัวข้อดังนี้

- หัวข้อที่ 1 ตัวกระตุ้น และความอยากยา
- หัวข้อที่ 2 สุราและร่างกาย
- หัวข้อที่ 3 ประสบการณ์การเลิกยาของสมาชิก
- หัวข้อที่ 4 ยาบ้า "แรงสูหายนะ"
- หัวข้อที่ 5 เส้นทางสู่การเลิกยา
- หัวข้อที่ 6 มันไม่ใช่ปัญหาของฉัน
- หัวข้อที่ 7 การหลีกเลี่ยงการจัดการกับการกลับไปเสพยา
- หัวข้อที่ 8 ปฏิภิกิริยาของครอบครัวต่อการติดยา
- หัวข้อที่ 9 บทบาทของครอบครัวต่อการเลิกยา
- หัวข้อที่ 10 การใช้ชีวิตร่วมกับผู้ติดยา

ผู้ปกครองและผู้ป่วยจะต้องเข้ารับการรู้ร่วมกันสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในวันอาทิตย์ ครั้งละ ประมาณ 1 ชั่วโมง ใช้เวลาทั้งสิ้น 10 สัปดาห์

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยมีดังนี้

2.1 ตารางบันทึกพฤติกรรมการเสพยาบ้าด้วยวิธีการ การสังเกตและบันทึก พฤติกรรมด้วยตนเอง (self-monitoring) โดยทำการบันทึกทุกครั้งหลังทำกลุ่มบำบัด โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

2.1.1 ตารางการบันทึกพฤติกรรมของตนเองประจำวันของผู้ติดยาบ้า จำนวน 5 แผ่น แผ่นละ 1 เดือน โดยตาราง 1 แผ่นจะแบ่งช่องเป็นตารางช่องว่างครบทุกวันใน 1 เดือน ดังตัวอย่างด้านล่าง จะใช้ทุกครั้งก่อนเข้ากลุ่มบำบัด โดยให้ผู้ติดยาบ้าเป็นผู้ที่บันทึกพฤติกรรมด้วยตนเอง ซึ่งใช้ในระยะเวลาทดลอง 4 แผ่น และระยะติดตามผล 1 แผ่น โดยมีหลักเกณฑ์ในการให้ตัวเสริมแรงเป็นรูปหัวใจ ดังนี้ ในวันที่ไม่มีพฤติกรรมการเสพยาบ้า ให้ติดรูปหัวใจ 1 ดวงในวันนั้น ส่วนในวันที่มีพฤติกรรมการเสพยาบ้าจะไม่ได้ติดรูปหัวใจในช่องวันนั้น วันนั้นจะเป็นช่องว่าง ดังภาพตัวอย่างด้านล่าง

ตัวอย่าง ตารางการบันทึกพฤติกรรมการเสพยาบ้าประจำวัน ของเดือน.....

อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
	♥	♥	♥	♥		♥

2.1.2 ตารางการบันทึกจำนวนครั้ง ของพฤติกรรมการเสพยาบ้ารายสัปดาห์ และจำนวนหัวใจที่ได้รับใน 1 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกเอง มีการให้ตัวเสริมแรงเป็นจำนวนหัวใจต่อพฤติกรรมการเสพยาบ้าเป็นรายสัปดาห์ ผู้วิจัยจะแสดงผลเป็นแผนภูมิเส้นให้ผู้ติดยาบ้าเห็นทุกเดือนถึงความก้าวหน้าในการลดพฤติกรรมการเสพยาบ้าของแต่ละคน เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยมีหลักเกณฑ์ในการให้ตัวเสริมแรงรายสัปดาห์ ดังนี้

จำนวนครั้งพฤติกรรมการเสพยาบ้าต่อสัปดาห์	จำนวนหัวใจ (ดวง) ที่ได้รับต่อสัปดาห์
0	10
1	5
2	4
3	3
4	2
มากกว่า 4	0

2.2 แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า ซึ่งผู้วิจัยแปลและดัดแปลงมาจาก The Alcohol Abstinence Self-Efficacy Scale –AASE ของไดคลิมองท์

(DiClemente et al., 1994, p.141-148 ; Piotrowski, 1992, p. 125-126) ซึ่งได้สร้างขึ้นมาจากแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนของแบนดูรา (Bandura,1977)

แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ การประเมินภาวะกระตุ้นหรือล่อใจ (temptation) ให้อยากไปใช้ยาบ้า มีจำนวน 20 ข้อ และการประเมินความมั่นใจ (confidence หรือ self-efficacy) ที่จะไม่ไปใช้ยาบ้ามีจำนวน 20 ข้อ โดยแต่ละข้อจะเป็นสถานการณ์เสี่ยงที่จะทำให้บุคคลไปใช้ยาบ้าที่จะทำให้บุคคลไปใช้ยาบ้าได้ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหา 4 ด้าน ดังนี้ 1) ความรู้สึกทางด้านลบ (negative affect) 2) การเข้าสังคม (social positive) 3) ความกังวลด้านร่างกายและอื่นๆ (physical and other concerns) 4) อาการถอนยาและการอยากลองใช้ยาบ้า (withdrawal and urges)

การหาความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของแบบวัด

2.2.1 การหาความเที่ยงตรง (validity) ของแบบวัด โดยผู้วิจัยนำแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนในการไม่เสพยาบ้า ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 ท่านคือ นายแพทย์สุชาติ ตีรทิพย์ธิดคุณ ผู้อำนวยการศูนย์บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด บุญเรือง ประจำภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.2.2 การหาคุณภาพรายข้อและความเชื่อมั่นของแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า โดยนำแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า ไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ติดยาบ้า ที่เข้ารับการบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยนอกที่โรงพยาบาลธัญญารักษ์ และโรงพยาบาลสมุทรปราการ ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และหาความเชื่อมั่น ดังนี้

2.2.3 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยแบ่งเป็นกลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ โดยใช้เทคนิค 25% แล้วทดสอบความแตกต่างด้วยค่าที (t-test) คัดเลือกเฉพาะค่าที่ระดับ .05 ที่มีค่าที่มากกว่า 1.75 ได้ข้อความที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 40 ข้อ โดยแบ่งแบบวัดเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ประเมินภาวะกระตุ้นหรือล่อใจให้อยากไปใช้ยาบ้าเมื่ออยู่ในสถานการณ์เสี่ยง ได้ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 1.973 ถึง 8.2393 ตอนที่ 2 ประเมินความเชื่อมั่นว่าจะไม่ไปเสพยาบ้าเมื่ออยู่ในสถานการณ์เสี่ยง ได้ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 2.3971 ถึง 7.2842

2.2.4 หาความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด ตอนที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8911 และ ตอนที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9211

ตัวอย่าง ของแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า

ชื่อ-สกุล.....อายุ.....ปี การศึกษา.....

ตอนที่ 1 การประเมินภาวะกระตุ้นหรือล่อใจให้ไปใช้ยาบ้า ข้อความข้างล่างนี้เป็นสถานการณ์ที่ชักนำบางคนให้ไปใช้ยาบ้า อยากทราบว่าในแต่ละสถานการณ์ต่อไปนี้ กระตุ้นหรือล่อใจให้ท่านไปใช้ยาบ้าได้ในระดับใด ขอให้ท่านตอบคำถามต่อไปนี้ให้ตรงกับความเป็นจริงของท่าน โดยที่ท่านสามารถเลือกตอบได้ 5 ระดับ ดังนี้ (วิธีทำขอให้ท่านวงกลมรอบตัวเลขในช่องที่ท่านเลือก)

- 5 = กระตุ้นหรือล่อใจมากที่สุด
- 4 = กระตุ้นหรือล่อใจมาก
- 3 = กระตุ้นหรือล่อใจพอประมาณ
- 2 = ไม่ค่อยกระตุ้นหรือล่อใจนัก
- 1 = ไม่กระตุ้นหรือล่อใจเลย

ในสถานการณ์ต่อไปนี้จะกระตุ้น หรือล่อใจให้ท่านอยากใช้ยาบ้ามากน้อยเพียงใด

1. เมื่อฉันมีการทุกข์ทรมานเพราะการหยุดเสพยาบ้าหรือมีอาการถอนพิษจากการเสพยาบ้า	1	2	3	4	5
2. เมื่อฉันมีอาการปวดศีรษะ	1	2	3	4	5
3. เมื่อฉันรู้สึกเศร้าหรือเสียใจ	1	2	3	4	5
4. เมื่อฉันอยู่ในช่วงวันหยุดพักผ่อน และต้องการที่จะผ่อนคลาย	1	2	3	4	5

ตอนที่ 2 การประเมินการรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะหลีกเลี่ยงไม่ไปเสพยาบ้า ข้อความข้างล่างนี้เป็นสถานการณ์ ที่ชักนำบางคนให้ไปใช้ยาบ้า อยากทราบว่าในแต่ละสถานการณ์ต่อไปนี้ ท่านคิดว่าท่านสามารถหลีกเลี่ยงไม่ไปเสพยาบ้ามากน้อยเพียงใด ขอให้ท่านตอบคำถามต่อไปนี้ให้ตรงกับความเป็นจริงของท่าน โดยที่ท่านสามารถเลือกตอบได้ 5 ระดับ ดังนี้ (วิธีทำขอให้ท่านวงกลมรอบตัวเลขในช่องที่ท่านเลือก)

- 5 = สามารถหลีกเลี่ยงมากที่สุด
- 4 = สามารถหลีกเลี่ยงมาก
- 3 = สามารถหลีกเลี่ยงพอประมาณ
- 2 = ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้บางครั้ง
- 1 = ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เลย

ในสถานการณ์ต่อไปนี้ท่านคิดว่าท่านสามารถหลีกเลี่ยงไม่เสพยาบ้ามากน้อย เพียงใด

1. เมื่อฉันมีการทุกข์ทรมานเพราะการหยุดเสพยาบ้าหรือมีอาการถอนพิษจากการเสพยาบ้า	1	2	3	4	5
2. เมื่อฉันมีอาการปวดศีรษะ	1	2	3	4	5
3. เมื่อฉันรู้สึกเศร้าหรือเสียใจ	1	2	3	4	5
4. เมื่อฉันอยู่ในช่วงวันหยุดพักผ่อน และต้องการที่จะผ่อนคลาย	1	2	3	4	5

2.3 แบบวัดทัศนคติของครอบครัว ต่อกระบวนการเลิกยาบ้า ของผู้ติดยาบ้าที่เข้ารับการบำบัดรักษา ตามรูปแบบกาย-จิต-สังคมบำบัด โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดทัศนคติของครอบครัวต่อการเลิกเสพติดยาบ้าของผู้ติดยาบ้า

2.3.2 รวบรวมความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของครอบครัวของผู้ติดยาบ้านำมาสร้างข้อความที่เป็นทัศนคติของครอบครัวจำนวน 25 ข้อ

2.3.3 หาความเที่ยงตรง โดยนำข้อคำถามทั้ง 25 หัวข้อที่มีความครอบคลุมทั้งด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมทั้ง 3 หัวข้อ หลังจากนั้นนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแล้วนำมาแก้ไข ปรับปรุงข้อความจำนวน

2.3.4 การหาคุณภาพรายข้อและความเชื่อมั่น โดยนำแบบวัดทัศนคติที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว ไปทดลองใช้กับผู้ปกครองของผู้ติดยาบ้าที่เข้ารับการบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยนอก ที่โรงพยาบาลรัฐราษฎร์จำนวน 30 คน โดยที่ผู้ตอบแบบวัดทัศนคติมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาคุณภาพของแบบวัดดังนี้

2.3.4.1 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ของข้อความเป็นรายข้อ โดยแบ่งเป็นกลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ ใช้เทคนิค 25 % ค่าอนวนสถิติที่ เพื่อใช้ค่าสถิติที่เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำออกจากกันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ข้อความที่ใช้ได้ในงานวิจัยครั้งนี้ 20 ข้อ (ค่าที่สูงสุดเท่ากับ 5.9157 ค่าที่ต่ำสุดเท่ากับ 1.8152) โดยข้อความที่คัดเลือกไว้มีความครอบคลุมลักษณะที่ต้องการวัด

2.3.4.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจำนวน 20 ข้อโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอบครัวมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .8587

ลักษณะของแบบวัดทัศนคติของครอบครัวต่อกระบวนการเลิกยาบ้า เป็นมาตราประมาณค่า (rating scale) มีข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามทางบวก 19 ข้อ และข้อความทางลบ 1 ข้อ การตอบแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างอ่านข้อความในแบบวัดทัศนคติ แล้วพิจารณาว่าข้อความนี้ตรงกับ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างในระดับไหนมากที่สุดเพียง 1 ระดับ โดยข้อความแต่ละข้อจะมีคำตอบให้เลือก โดยจัดระดับไว้ 4 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ข้อความทางบวก เลือกข้อ 4 มีความหมายว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าคะแนนเท่ากับ 4

เลือกข้อ 3 มีความหมายว่าเห็นด้วย มีค่าคะแนนเท่ากับ 3

- ข้อความทางบวก เลือกข้อ 2 มีความหมายว่าไม่เห็นด้วย มีค่าคะแนนเท่ากับ 2
- เลือกข้อ 1 มีความหมายว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งมีค่าคะแนนเท่ากับ 1
- ข้อความทางลบ เลือกข้อ 4 มีความหมายว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งมีค่าคะแนนเท่ากับ 1
- เลือกข้อ 3 มีความหมายว่าไม่เห็นด้วย มีค่าคะแนนเท่ากับ 2
- เลือกข้อ 2 มีความหมายว่าเห็นด้วย มีค่าคะแนนเท่ากับ 3
- เลือกข้อ 1 มีความหมายว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าคะแนนเท่ากับ 4

ตัวอย่าง แบบวัดทัศนคติของครอบครัวของผู้รับการบำบัดรักษาต่อกระบวนการเลิกยาบ้า

แบบวัดทัศนคติของครอบครัวของผู้รับการบำบัดรักษาต่อกระบวนการเลิกยาบ้า				
ชื่อ - สกุล.....อายุ.....ปี การศึกษา.....				
ให้ท่านตอบคำถามให้ตรงกับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตัวท่านเอง โดยสามารถเลือกตอบได้ 4 ระดับ				
(ให้กาเครื่องหมาย ✓ หลังข้อความที่ท่านเลือกให้ตรงกับความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของท่านเอง)				
4= เห็นด้วยอย่างยิ่ง _____				
3= เห็นด้วย _____				
2= ไม่เห็นด้วย _____				
1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง _____				
ข้อความ	1	2	3	4
1. ผู้ติดยาบ้า ที่ไม่สามารถเลิกเสพยาบ้าได้เป็นบุคคลที่ควรช่วยเหลือ				
2. การเสพยาบ้าซ้ำ ย่อมเป็นเรื่องที่เกิดได้ในกระบวนการบำบัดรักษา				
3. การกลับไปเสพยาบ้าซ้ำ เป็นการทำให้ความไว้วางใจของครอบครัวที่มีต่อเขาให้หมดสิ้นไป				
4. ถ้าคนในครอบครัวที่ติดยาบ้ามีอาการหงุดหงิดเนื่องมาจากการหยุดเสพยาบ้าสามารถอดทนและยอมรับได้				
5. ฉันควรเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาบ้าในระหว่างเวลาที่พยายามเลิกยาบ้า				

2.4 เครื่องมือการตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ ด้วยวิธี enzyme multiplied immunoassay technique (EMIT) จะเป็นชุดเครื่องมือสำเร็จรูปที่ใช้ในการตรวจหาสารยาบ้าตกค้างในปัสสาวะของผู้เข้ารับการบำบัด โดยมีขั้นตอนการตรวจดังนี้

2.4.1 เตรียมปัสสาวะผู้ติดยาบ้าใส่ภาชนะ

2.4.2 นำแถบตรวจจุ่มลงในภาชนะประมาณ 30 วินาที

2.4.3 รอผลการตรวจประมาณ 1 นาที หากปรากฏแถบสีดำจำนวน 1 แถบ แสดงว่ามีสารแอมเฟตามีนตกค้างในปัสสาวะ ถ้าปรากฏแถบสีดำจำนวน 2 แถบ แสดงว่าไม่มีสารแอมเฟตามีนตกค้างในปัสสาวะ

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง 1 องค์ประกอบแบบวัดซ้ำ (single – factor experiments having repeated measures on the same elements) โดยใช้ กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ติดยาบ้ามีการทดสอบก่อน หลังการทดลองและระยะติดตามผล กลุ่มที่ 2 ครอบครัวของผู้ติดยาบ้า มีการประเมินทัศนคติต่อกระบวนการเลิกยาบ้า ก่อนและหลังการทดลอง แสดงรูปแบบการวิจัย ดังนี้

Person	pre – test	post – test	follow – up
	1	2	3
1	X_{11}	X_{12}	X_{13}
2	X_{21}	X_{22}	X_{23}
...
n	X_{n1}	X_{n2}	X_{n3}

เมื่อ	person แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
X_{11}	แทนคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 วัดครั้งที่ 1	
X_{21}	แทนคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2 วัดครั้งที่ 1	
X_{n1}	แทนคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ n วัดครั้งที่ 1	

ภาพที่ 20 แสดงรูปแบบการวิจัย

ตัวแปรในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ คือ การบำบัดรักษาตามโปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบ กาย-จิต-สังคมบำบัด ในระยะ 16 สัปดาห์
2. ตัวแปรตาม คือ 1) ผลการตรวจสารแอมเฟตามีนในปัสสาวะ 2) การรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า 2) พฤติกรรมไม่เสพยาบ้า 3) ทักษะชีวิตของครอบครัวผู้ติดยาบ้า ต่อกระบวนการเลิกยาบ้า

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการทดลอง

1.1 ศึกษาแนวคิด เชิงทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบ กาย-จิต-สังคมบำบัด และการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการประเมินพฤติกรรม

1.2 นำแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า ที่ผู้วิจัยแปลและดัดแปลงมา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจหาความเที่ยงตรงในเนื้อหา (content validity) นำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบวัด และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

1.3 นำโปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบ กาย-จิต-สังคมบำบัดที่เป็นโปรแกรมมาตรฐานที่นำมา กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีการทดลองใช้ที่ ศูนย์บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดจำนวน 12 แห่ง

1.4 นำแบบวัดทัศนคติของครอบครัว ต่อกระบวนการเลิกยาบ้าของผู้ติดยาบ้าที่เข้ารับการบำบัดรักษา ตามรูปแบบกาย-จิต-สังคมบำบัด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจหาความเที่ยงตรงในเนื้อหา (content validity) นำมาแก้ไขปรับปรุงและหาความเชื่อมั่นของแบบวัด และหาค่าอำนาจจำแนก

1.5 คัดเลือกจากผู้ติดยาบ้าเพศชายจำนวนทั้งหมด 60 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมการบำบัดรักษาได้จำนวน 30 คน และสุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่มทดลองจำนวน 8 คน

1.6 จัดเตรียมเอกสาร อุปกรณ์ต่างๆ และสถานที่ที่ใช้ในการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบ กาย-จิต-สังคมบำบัด

2. ขั้นตอนดำเนินการทดลอง

2.1 ผู้ติดยาบ้าในกลุ่มทดลอง ตอบแบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า และบันทึกพฤติกรรมการเสพยาบ้าโดยเฉลี่ยเป็นจำนวนครั้งต่อวัน ในระยะ 12 สัปดาห์แรก โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ 1) ระยะ 8 สัปดาห์ก่อนการทดลองได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 2) ระยะ 4 สัปดาห์ก่อนการทดลองโดยให้ผู้รับการบำบัดรักษายกบันทึกจำนวนครั้งการเสพยาบ้าก่อนเข้ารับการบำบัดรักษาในระยะทดลอง

2.2 ครอบครัวในกลุ่มทดลอง ตอบแบบวัดทัศนคติ ต่อกระบวนการเลิกยาบ้า ในระยะก่อนการทดลอง

3. ขั้นตอนดำเนินการทดลอง

3.1 ให้การบำบัดรักษากับกลุ่มทดลองสัปดาห์ละ 3 วัน ในวัน อังคาร พฤหัสบดี และอาทิตย์ โดยมีตารางการบำบัดรักษาดังตารางที่ 21

3.2 ตรวจสารแอมเฟตามีนในปัสสาวะโดยการสุ่มตรวจสัปดาห์ละ 2 ครั้งโดย

ไม่บอกกลุ่มตัวอย่างล่วงหน้าตลอดการรักษา 16 สัปดาห์ในระยยะทดลอง และระยยะติดตามผล 4 สัปดาห์

3.3 หลังบำบัดรักษาทุกครั้งให้ผู้ติดยาบ้า บันทึกพฤติกรรมกรมการเสพยาบ้าจากกรสังเกตของตนเอง และผู้วิจัยแสดงผลเป็นแผนภูมิเส้นเพื่อแสดงความก้าวหน้าของพฤติกรรมกรไม่เสพยาบ้าเมื่อครบทุก 4 สัปดาห์ในสัปดาห์ที่ 4, 8, 12, และ 16 ให้ผู้ติดยาบ้าทราบผลการบำบัดรักษาของตนเอง

4. ขั้นสิ้นสุดการทดลอง

เมื่อสิ้นสุดการบำบัดรักษาแล้ว ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

4.1 พฤติกรรมไม่เสพยาบ้าเมื่อสิ้นสุดการทดลอง เมื่อสัปดาห์ที่ 16

4.2 ตรวจสารแอมเฟตามีนในปัสสาวะของผู้ติดยาบ้าเมื่อสิ้นสุดการทดลองในสัปดาห์ที่ 16

4.3 ครอบครัผู้ติดยาบ้า ตอบแบบวัดทัศนคติ ต่อกระบวนการเลิกยาบ้าของผู้ติดยาบ้าที่บำบัดรักษาแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบ กาย-จิต-สังคมบำบัด ในสัปดาห์ที่ 16

สัปดาห์ที่	วันจันทร์	วันอังคาร	วันพุธ	วันพฤหัสบดี	วันศุกร์	อาทิตย์
1-4		14.00 – 15.00 น. การฝึกทักษะการ เล็ยาระยะเริ่มต้น (4 ครั้ง) 15.00 – 16.30 น. การฝึกทักษะ การป้องกันการกลับ ไปเสพยาบ้าซ้ำ (4 ครั้ง)		14.00 – 15.00 น. การฝึกทักษะการ เล็ยาระยะเริ่มต้น (4 ครั้ง) 15.00 – 16.30 น. การฝึกทักษะ การป้องกันการกลับ ไปเสพยาบ้าซ้ำ (4 ครั้ง)		9.00 – 11.30 น. การให้ความรู้กลุ่ม ครอบครัว (4 ครั้ง)
5-16		15.00 – 16.30 น. การฝึกทักษะ การป้องกันการกลับ ไปเสพยาบ้าซ้ำ (12 ครั้ง)		15.00 – 16.30 น. การฝึกทักษะ การป้องกันการกลับ ไปเสพยาบ้าซ้ำ (12 ครั้ง)		9.00 – 11.30 น. การให้ความรู้กลุ่ม ครอบครัว (6 ครั้ง)

ภาพที่ 21 แสดงกิจกรรมการบำบัดรักษาผู้ติดยาบ้าแบบผู้ป่วยนอก ตามรูปแบบ
กาย-จิต-สังคมบำบัด

5. ขึ้นติดตามผลหลังการทดลอง 4 สัปดาห์

5.1 ผู้ติดยาบ้ากลุ่มทดลอง ตอบแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า และบันทึกพฤติกรรมไม่เสพยาบ้า

5.2 ตรวจสอบอารมณ์เฟตามีนในปัสสาวะของผู้ติดยาบ้าเมื่อสิ้นสุดการทดลองในสัปดาห์ที่ 20

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยให้โปรแกรม *SPSS for window* โดยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และความแปรปรวน (S^2) ของคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า และคะแนนทัศนคติของครอบครัว ต่อกระบวนการเลิกยาบ้าของผู้ติดยาบ้าที่เข้ารับการบำบัดรักษา ของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง หลังการทดลอง

2. จากวัตถุประสงค์ที่ว่า ผู้ติดยาบ้ามีพฤติกรรมการไม่เสพยาบ้าหลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลอง และไม่แตกต่างกับระยะติดตามผล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตาราง และแผนภูมิเส้น ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมการเสพยาบ้า ของผู้ติดยาบ้าใน ระยะก่อนการทดลอง ระยะสิ้นสุดการทดลอง และระยะติดตามผล เป็นรายบุคคลโดยเสนอเป็นรูป ตาราง

2.2 แสดงผลการลดค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมการเสพยาบ้า ของผู้ติดยาบ้าใน ระยะก่อนการทดลอง ระยะสิ้นสุดการทดลอง และระยะติดตามผล เป็นรายบุคคลโดยเสนอเป็น แผนภูมิเส้น

3. จากสมมติฐานที่ว่า ผู้ติดยาบ้ามีคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนในการไม่เสพยาบ้า หลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลอง และไม่แตกต่างกับระยะติดตามผล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติในการทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures analysis of variance) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการไม่เสพยาบ้า ของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

4. จากสมมติฐานที่ว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างคะแนนการรับรู้ความสามารถ